

زوایای پنهان برقراری روابط ایران و ژاپن

بر پایه اسناد وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران*

داود چرمی**

چکیده

روابط سیاسی دو کشور ایران و ژاپن به طور رسمی در ۱۰ فروردین ۱۳۰۸ برقرار شد. در جهان سیاست، برقراری روابط میان کشورها مستلزم انجام مذاکرات دوجانبه بین طرفین است که پس از توافق بر اصول مشترک به اجرا درمی آید. با نگاهی به اسناد وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با تعجب درمی یابیم که مذاکرات بین ایران و ژاپن به طریق ناپیوسته بیش از بیست سال به طول انجامیده است. چه عواملی باعث شده اند این مذاکرات طولانی شود؟ اسناد تاریخی، حاکی از آنند که دو عامل مهم در طولانی شدن مذاکرات، نقش اساسی داشته اند:

۱. امتیازات مربوط به دولت کامله الوداد.

۲. نقش روسیه تزاری.

مقاله حاضر، ضمن بررسی این عوامل، تلاش دارد پیش زمینه ها و روند برقراری روابط میان ایران و ژاپن را با تکیه بر اسناد بایگانی وزارت امور خارجه نمایان سازد.

واژگان کلیدی: روابط کشورها، ایران، ژاپن، روسیه، کامله الوداد

* تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۶/۳

** تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۶/۲۴

روابط سیاسی بین ایران و ژاپن به طور رسمی در فروردین ۱۳۰۸ / اوت ۱۹۲۹ برقرار شد. طبیعی است که مذاکرات مربوط به ایجاد این ارتباط بین دو کشور از چندی قبل آغاز شده باشد، زیرا به طور معمول کشورها چند صباحی به گفتگو می‌نشینند تا نسبت به اصول مورد قبول خود مذاکره نموده، پس از توافق بر روی اصول مشترک، روابط به طور رسمی آغاز گردد. با مروری بر اسناد موجود در اداره کل اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه ایران، می‌توان دریافت که مذاکرات دوجانبه به منظور ایجاد روابط، مدت زیادی ادامه یافته است که این امر، غیرعادی می‌نماید.

هدف از نگارش مقاله حاضر بررسی این موضوع است که مذاکرات بین ایران و ژاپن از چه زمانی آغاز گشته است؟ ذکر این نکته ضروری است که اسناد تاریخی موجود در بایگانی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پایه و اساس این مقاله قرار گرفته است. با نگاهی به سفرنامه یوشیدا ماساهارو، نخستین فرستاده دولت ژاپن به ایران در دوره قاجار طی سال‌های ۹۸ - ۱۲۹۷ ق. / ۸۱ - ۱۸۸۰ م. چنین به نظر می‌رسد که ملاقات بین یوشیدا ماساهارو با ناصرالدین شاه قاجار، اولین تماسی است که بین طرفین صورت گرفته است.^(۱) (رجب‌زاده، ۱۳۷۳) نوشته دیگری حاکی از آن است که در سفر اول (احتمالاً سفر دوم) ناصرالدین شاه به فرنگ، شاهزاده نصرت‌الدوله وزیر امور خارجه وقت که شاه را همراهی می‌کرد، ملاقاتی با سفیر کبیر ژاپن انجام داده است. در این ملاقات تمایل به برقراری روابط دوستی و روابط سیاسی میان دولت‌های ایران و ژاپن و انعقاد عهدنامه اظهار شده است و به مفخم‌الدوله وزیرمختار ایران در رم اجازه داده شد که با همتای ژاپنی خود در رم وارد مذاکره شود.^(۲) در مورد ملاقات بین ناصرالدین شاه و سفیر ژاپن در سن پترزبورگ آمده است که: در سال ۱۸۷۸ م. سفیر ژاپن در روسیه به نام Enomoto

Takeaki در یک مراسم رسمی در سنت پترزبورگ از سوی ناصرالدین شاه به حضور پذیرفته شد.^(۳)

اسناد موجود در بایگانی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران حکایت از آن دارد که در رمضان سال ۱۳۲۰ اولین مذاکرات بین سفارت ایران در لاهه با سفارت ژاپن آغاز شده است. در این سند، سفارت ایران در لاهه با اشاره به اهمیت ژاپن در جهان و ترقیات پی در پی آن کشور، بر ضرورت انعقاد عهدنامه با ژاپن تأکید کرده است. ممتازالسلطنه وزیر مختار ایران در لاهه به مذاکرات خود با نابوگاتا وزیر مختار ژاپن در هلند اشاره کرده است.^(۴) گزارش واصله به اطلاع مظفرالدین شاه رسید و او در حاشیه آن نوشته است: «این فقره عیبی ندارد اگر یک ملاحظه درست در کار باشد».^(۵) و این موضوع به لاهه اعلام می‌گردد. اما در ادامه، بر اساس گزارش تهیه شده از سوی وزارت امور خارجه، مظفرالدین شاه خطاب به اتابک اعظم می‌نویسد: «این لفظ دولت کامله‌الوداد را در عهدنامه ننویسید، اگر راضی شدند عهدنامه بسته شود والا فلا».^(۶)

گفتگوها حدود چهار سال به طول انجامید و سرانجام بدون نتیجه رها شد. براساس گزارش‌های موجود در بایگانی اسناد وزارت امور خارجه، طرف ژاپنی تأکید داشت چون ایران، امتیاز کامله‌الوداد را به دیگر کشورها و حتی کشورهای کوچک اعطاء کرده است، باید ژاپن نیز این حق را دریافت نماید. در حالی که، طرف ایرانی در مذاکرات رسمی بر این موضع پافشاری داشت که سیاست جدید دولت ایران، عدم اعطای امتیاز کامله‌الوداد به هنگام عقد قراردادهای جدید است و در اسرع وقت حقوق اعطاشده به دیگر کشورها نیز ملغی خواهد شد.

در اثنای مذاکرات، تهران مکاتبات مکرر ممتازالسلطنه وزیر مختار ایران در لاهه را بدون پاسخ گذاشت. مشیرالدوله وزیر امور خارجه ایران در ۲۷ شوال ۱۳۲۱ به وزیر

مختار ایران در لاهه در خصوص سبب این تأخیر می‌نویسد: «چون در بیست و پنج سال قبل، از طرف دولت ژاپن ایلچی فوق‌العاده به دربار ایران آمده و عهدنامه به مدت معین بسته شده بود، قدغن نمودم آن را پیدا کرده با صورت عهدنامه حالیه مطابقه نمایند... از قرار معلوم سواد عهدنامه ژاپن در دفتر سفارت پطرزبورغ موجود است و البته خودتان باید آن را دیده باشید...»^(۷) اما سفارت پطرزبورغ در پاسخ اعلام داشت که: «عهدنامه ژاپن ابداً دیده و شنیده نشده است.»^(۸) به نظر می‌رسد اطلاعات کلی در مورد سفر یوشیدا ماساهیرو در حافظه برخی از افراد باقی بود و چنین انگاشته می‌شد در جریان آن سفر باید قراردادی بین طرفین امضا شده باشد. مذاکرات بین ایران و ژاپن در لاهه به نتیجه مثبت منجر نشد و علت اصلی ناکامی مذاکرات، تأکید طرف ژاپنی بر دریافت حقوق کامله‌الوداد برای کشور خود و خودداری طرف ایرانی از اعطای این حقوق بود.

دور دوم مذاکرات، پس از مدتی با نگارش نامه‌ای از سوی وزیر خارجه ژاپن خطاب به وزیر خارجه ایران آغاز گردید و مشخص نیست این نامه از چه طریقی به ایران رسید. وزیر امور خارجه ژاپن در این نامه، ضمن اشاره به این واقعیت که هر دو کشور در آسیا قرار دارند، به برقراری ارتباط رسمی با ایران ابراز تمایل کرد. در این نامه اعلام شد دولت ژاپن درصدد است هیئتی مرکب از ۶ نفر، تحت ریاست ایشیرو نوئیدا را به منظور مطالعه و بررسی ایجاد روابط به ایران اعزام نماید.^(۹ و ۱۰) اما در رابطه با سفر این هیئت به تهران و جزئیات مربوط به مذاکرات دوجانبه، سندی در آرشیو وزارت امور خارجه یافت نشد.

مرحله بعدی مذاکرات در سال ۱۳۳۸ ق. از سوی سفارت‌خانه‌های ایران و ژاپن در رم آغاز شد.^(۱۱) مفخّم‌الدوله وزیر مختار ایران در رم طی نامه‌ای اعلام کرد با سفیر کبیر ژاپن به طور مکرر مذاکره کرده و فصول مختلف عهدنامه را آماده کرده است.^(۱۲) سفارت ایران در رم متعاقباً یک نسخه از عهدنامه را برای بررسی به تهران ارسال کرد.^(۱۳)

هیئت وزیران ایران پس از بررسی و تصویب موضوع به سفارت ایران در رم اجازه دادند عهدنامه مودت و تجارت بین ایران و ژاپن را امضاء نماید.^(۱۴) اما مسئولین وقت وزارت امور خارجه، پس از وصول نسخه‌ای از عهدنامه درمی‌یابند اختلاف بین دو طرف همچنان باقی است.^(۱۵) در واقع در یکی از مواد عهدنامه، امتیاز مربوط به دول کامل‌الوداد ذکر شده بود و ژاپن بر اساس این بند، حق کاپیتولاسیون در محاکم ایران را احراز می‌کند. از این‌رو، به وزیر مختار ایران در رم اعلام شد دولت ایران منتظر است در اولین فرصت اصل کاپیتولاسیون را در مملکت ملغی سازد و در این موقع که دولت ایران عهدنامه تازه‌ای با دولت ژاپن منعقد می‌سازد، خوب است مرافعات حقوقی و ملکی اتباع آن دولت را به محاکم داخلی مراجعه داده و زمینه را طوری قرار دهند که مسئله کاپیتولاسیون و حق حضور کنسول ژاپن منتفی گردد.^(۱۷ و ۱۸) این مواضع طرف ایرانی مورد استقبال طرف ژاپنی قرار نگرفت، زیرا سفیر این کشور اعلام کرد ژاپن حاضر نیست با او مثل دول کوچک معامله شود. وزارت امور خارجه ایران مجدداً پیشنهاد داد در ماده مورد اشاره به تشریح و تصریح مطلب پرداخته نشود و در تمام مواد معامله متقابل قید گردد تا در موقع الغای کاپیتولاسیون نیازی به تجدید مذاکره نباشد.^(۱۸)

به هر حال مفاد عهدنامه به طور غیررسمی در مجلس شورای ملی مطرح شد و در نهایت وزارت امور خارجه طی نامه‌ای به وزیر مختار ایران در رم اطلاع داد به طور کلی مجلس هیچ عهدنامه‌ای را که مبتنی بر اصل کاپیتولاسیون باشد، امضا نخواهد کرد و اگر برخلاف این موضع عهدنامه جدیدی با ذکر کاپیتولاسیون با ژاپن منعقد گردد، برای هیئت دولت و آمال مملکتی فوق‌العاده مضر خواهد بود. در نامه مزبور چنین آمده است: عجلتاً وزارت امور خارجه این طور صلاح می‌داند بدون آن که انصراف قطعی دولت از انعقاد عهدنامه با ژاپن به سفیر آن دولت اطلاع داده شود، این کار به دفع‌الوقت گذرانده

شود تا شاید در این بین موقع مناسبی به دست آید و انعقاد عهدنامه بدون قید کاپییتولاسیون میسر گردد والا نداشتن عهدنامه با ژاپن مضراتش کمتر از آن است که در این موقع به انعقاد عهدنامه‌ای که دارای شرط کاپییتولاسیون باشد، مبادرت شود.^(۱۹)

وزیر مختار ایران در رم در پاسخ به این نامه به چند نکته اشاره کرد: «این مذاکرات بیش از یک سال ادامه پیدا کرده است، سفیر کبیر ژاپن اجازه امضا را از پایتخت خود کسب کرده است، مدت این عهدنامه ۱۰ سال ذکر شده تا در موقع موردنظر الغاء یا اصلاح بعضی از مواد میسر شود و در پایان افزوده است که برقراری روابط دوستانه با ژاپن بر برخی از نواقص عهدنامه ارجحیت دارد و مدتی طول خواهد کشید تا تبعه ژاپن بتواند در ایران تجارت عمده داشته باشد و مسکن اختیار نماید و البته در وقت لازم می‌توان مواردی را به عهدنامه افزود. آنچه که مهم است شروع روابط سیاسی است و اجیر کردن مستشار و غیره. ژاپن می‌تواند بهتر از سایرین در ایران مصدر خدمت باشد خاصه که مقاصد پولتیکی در ایران ندارند».^(۲۰) دولت ایران و وزارت امور خارجه به این پیشنهاد اعتنایی نمی‌کند و بدین ترتیب مذاکرات باز هم بی‌نتیجه پایان پذیرفت.

پس از حدود دو سال تأخیر، باری دیگر، سفارت کبرای دولت ایران در اسلامبول برای انجام مذاکره با همتای ژاپنی خود پیشقدم شد. جالب اینکه این بار نیز مفخم‌الدوله به عنوان سفیر کبیر ایران در اسلامبول در این کار دخیل بود.^(۲۱) این مذاکرات بیش از یک سال به طول انجامید و پس از مفخم‌الدوله، طباطبایی به عنوان سفیر کبیر مذاکرات را به عهده گرفت. مفخم‌الدوله در گزارشی، اهمیت روزافزون ژاپن را یادآوری نموده و بر ضرورت برقراری روابط سیاسی با این کشور تأکید کرد.^(۲۲) طرفین در اسلامبول در مورد جزییات عهدنامه مذاکرات مکرر صورت دادند و بالاخره پیش‌نویس عهدنامه آماده شد. در ادامه این گفتگوها، سفارت ایران در اسلامبول به تهران گزارش داد دولت ژاپن

تصمیم گرفته است برای ایجاد رابطه با ایران، هیئتی را به آن کشور اعزام نماید تا اوضاع تجارتي و اقتصادی ایران را مطالعه کرده و درخصوص عقد عهدنامه مذاکره کنند.^(۲۳) در همین رابطه، سفارت ایران در رم نیز طی نامه‌ای با اشاره به سوابق مذاکره بین ایران و ژاپن تأکید کرد حضور هیئت ژاپنی در ایران فرصت بسیار مساعدی را برای ایجاد رابطه فراهم می‌کند و نباید این فرصت از دست داده شود.

به نحوی که مشخص است تا این هنگام، یکی از موانع عمده بر سر راه انعقاد عهدنامه بین ایران و ژاپن، اصل کامل‌الوداد بود. چون این اصل ملغی گردیده اوضاع دگرگون شد. در یکی از گزارشات واصله از سفارت ایران در رم آمده است: «مسئله «کاپیتولاسیون» در کابینه آخری جناب اشرف آقای صمصام‌السلطنه ملغی اعلام شده بود و بعداً هم در عهدنامه‌ای که دولت علیه با دولت روس بسته (۸ حوت ۱۲۹۹) در مورخه ۲۶ ژوئن ۱۹۱۹ صریحاً در ماده ۸ حق قضاوت سابق کنسول‌ها کاملاً باطل شده است.»^(۲۵)

در گزارش دیگری از سفارت ایران در اسلامبول چنین آمده است که ژاپنی‌ها در مذاکرات اعلام کردند «آرزوی داشتن حقوق کاپیتولاسیون در هیچ جا مخصوصاً در یک مملکت تاریخی مثل ایران را ندارند و در دیگر نقاط به میل خود از این قبیل حقوق صرف‌نظر کرده‌اند، لکن چون در ایران حقوق کاپیتولاسیون کماکان برقرار است و تمام دول دارای آن هستند و دولت ایران هنوز این سابقه را فسخ و لغو نکرده است، اگر ژاپن بخواهد بدون داشتن این حق معاهده منعقد نماید:

اولاً، تصدیق کرده‌اند که از سایرین پست‌تر و کوچک‌تر هستند.

ثانیاً، چون هنوز هیچ‌یک از دولت‌های بزرگ از این حق صرف‌نظر نکرده‌اند و دولت ایران هم الغای آن را اعلام نکرده است، اگر دولت ژاپن چنین اقدامی بکند، تصور خواهد

شد که عمداً علیه دیگران و برای استحکام موقعیت خود و تحریک ایران تبلیغ و تشویق می‌کنند.

ثالثاً، مجلس و ملت ژاپن این اقدام دولت ژاپن را تصویب نخواهند کرد و لذا موقعیت داخلی و خارجی دولت ژاپن با مشکل روبه‌رو خواهد شد.»

پاسخ طرف ایرانی این بود که سیاست اصولی دولت ایران به طور جدی در پی لغو کاپیتولاسیون است و به هیچ صورت نمی‌تواند از آن صرف‌نظر کند. اگر دولت هم بخواهد، مجلس شورای ملی و ملت ایران هرگز قبول نخواهند کرد. لذا دولت ژاپن باید اولاً سیاست خود را مطالعه نموده، منافع خود را در ایجاد ارتباط با ایران بسنجد و حاضر شود بدون چنین توقعی با دولت ایران معاهداتی منعقد و رابطه تأسیس کند، یا از داشتن رابطه و انعقاد معاهده با ایران صرف‌نظر کند. (۲۶)

در یکی از گزارش‌های واصله از سفارت شاهنشاهی ایران در رم آمده است: «چون در سابق یک دفعه بر حسب میل دولت علیه در بیست سال قبل در لاهه مذاکرات شده و بعد بر حسب میل یک دولت همسایه موقوف شد...» (۲۷)

در بخشی از گزارشی که توسط سفارت ایران در اسلامبول تهیه شده، آمده است: «سفیر ایران در مسکو از سفیر ژاپن سؤال کرد آیا دولت ژاپن مایل است عهدنامه تجارتي با دولت ایران منعقد کند؟ سفیر ژاپن برای جواب این سؤال به توکیو مراجعه نموده، دولت ژاپن هم جواب داده است که در این موضوع به سفیر خود در اسلامبول اختیارات رسمی داده است و...» (۲۸)

در گزارش مفصل دیگری که سفارت یادشده به تهران ارسال کرده، آمده است: «بالاخره از طرف دولت ایران تمایل به این نشان داده شده است که قضیه در مسکو ما

بین نمایندگان دولت طرح شود ولی به این طرز را ژاپنی ها مایل نبوده اند. تعقیبی در موضوع نشده است تا...».

سفارت کبرای ژاپن در اسلامبول قبل از اعزام هیئت خود به تهران طی یادداشتی در تاریخ ۱۷ دسامبر ۱۹۲۵ سؤال کرد که آیا دولت ایران آمادگی دارد با اعضای هیئت یاد شده رفتار مأمورین سیاسی داشته باشد و وسیله تسهیلات را برای آنها فراهم سازد.^(۲۹)

سفارت کبرای ایران در اسلامبول نیز طی یادداشتی پاسخ مثبت دولت ایران را به طرف ژاپنی منعکس می‌کند.^(۳۰) در این اثناء، دولت ژاپن تصمیم گرفت به منظور پیشگیری از بروز مسائل مربوط به کاپیتولاسیون در انعقاد معاهده سیاسی تعجیل نکند و طرفین با فراغت کامل و فرصت کافی به تدریج زمینه لازم را آماده نمایند، اما در بدو امر برای حفظ منافع دو کشور مبادرت به انعقاد معاهده تجارت نمایند. لذا به طور موقت، فیما بین دو طرف یادداشتی مبادله شود مبنی بر اینکه دولتین ایران و ژاپن تا امضای معاهده تجارتی نسبت به اتباع و مال التجاره یکدیگر در مملکت خود اصول کامل‌الوداد را اجرا کنند.^(۳۱) وزارت امور خارجه ایران همچنان نسبت به اعطای حق کاپیتولاسیون، حساسیت خاصی نشان می‌داد. به همین دلیل در پاسخ به تلگراف سفارت ایران در اسلامبول در خصوص سفر هیئت ژاپنی به تهران، ضمن موافقت با سفر این هیئت، تأکید نمود که شرط اصلی برای هر قراردادی عدم اعطای کاپیتولاسیون است.^(۳۲)

هیئت ژاپنی پس از طی مراحل مقدماتی وارد تهران شد. در ۲۸ اکتبر ۱۹۲۶ نماینده هیئت ژاپنی نامه‌ای به انصاری وزیر امور خارجه ایران نوشت و ورود همراهان خود را به اطلاع وزارت امور خارجه ایران رساند. جالب این که در این نامه شخصی به نام م. آیجیرو موراتا^۱ برای تحصیل در رشته زبان فارسی از طرف وزارت امور خارجه

^۱ M. Aijiro Murata

ژاپن معرفی شد و برای تحصیل او درخواست مساعدت به عمل آمد.^(۳۳) شاید شخص یادشده، اولین دانشجوی ژاپنی باشد که در ایران به تحصیل زبان فارسی پرداخته است. به موجب یادداشت سفیر کبیر ژاپن در اسلامبول اوشی‌یاما^۱ از طرف دولت خود مأمور شد تا هنگام تأسیس سفارت خانه در تهران، نماینده سیاسی مقیم باشد. ضمناً نیز از طرف دولت ژاپن مأمور گردیده است که مذاکرات مربوط به انعقاد قرارداد در تهران را دنبال نماید. بدین ترتیب با حضور آقای اوشی‌یاما، مذاکرات از اسلامبول به تهران انتقال یافت. نماینده دولت ژاپن با وزیر امور خارجه ایران درخصوص تأسیس سفارت ژاپن مذاکره نمود و در نهایت وزارت امور خارجه رضایت دولت ایران را برای تأسیس سفارت ژاپن در تهران به آقای اوشی‌یاما ابلاغ کرد.^(۳۴)

آقای اوشی‌یاما پس از ورود به تهران حامل طرح قرارداد موقت بود که اساس آن بین سفیر کبیر ایران و ژاپن در اسلامبول مطرح شده بود. در این طرح، برای دولتین ایران و ژاپن راجع به حق اقامت، تجارت، بحریمایی و حقوق گمرکی اصل معامله متقابله پیش‌بینی شده بود. پس از آنکه آقای اوشی‌یاما این طرح را به وزارت امور خارجه ایران ارائه کرد و اظهار داشت که لفظ معامله متقابله مبهم است و معلوم نیست طرفین چه باید بکنند و هر یک باید منتظر اقدام دیگری باشد تا رفتار خود را موافق اصل معامله متقابله تطبیق نماید به همین دلیل بهتر است که کلمه متقابله برداشته شده و به جای آن لفظ کامله‌الوداد نوشته شود. وی همچنین طرز نوشتن قرارداد را هم تغییر داد و به صورتی شبیه به مکاتبه درآورد.

اوشی‌یاما در نهایت، طرح جدیدتری ارائه کرد که بر اساس آن کلیه مزایایی که در زمینه حق اقامت، تجارت، حقوق گمرکی و بحریمایی در خاک طرفین به دولت دیگری

^۱ Ushiyama

داده شده بود به اتباع و محصولات و کشتی‌های طرفین (ایران و ژاپن) نیز داده شود.^(۳۵) اما وزارت امور خارجه ایران باری دیگر نیز با اعطای حقوق کامل‌الوداد به ژاپن مخالفت کرد و در گزارش خود تأکید نمود که می‌توان فقط نسبت به امور گمرکی برای طرفین طرح متقابل معامله کامل‌الوداد پیش‌بینی کرد و مسائل مربوط به حق اقامت، تجارت و بحریمایی موکول به قراردادهای جداگانه شود. این گزارش می‌افزاید دولت ایران به هیچ‌وجه کالا به ژاپن صادر نمی‌کند و به همین دلیل از این اصل فقط ژاپنی‌ها بهره‌برداری خواهند کرد. اما وزارت امور خارجه این مساعدت را نسبت به ژاپنی‌ها قائل شده تا با این کشور قراردادی را امضا نماید که بر اصل معامله متقابل استوار است و نه کاپیتولاسیون. از این طریق دست دولت ایران برای لغو قراردادهایی با امتیازات ویژه باز خواهد بود.^(۳۶)

سرانجام، پس از مذاکرات طولانی در ۱۰ فروردین ۱۳۰۸ / ۳۰ مارس ۱۹۲۹ ایران و ژاپن یادداشت‌های مربوط به برقراری روابط بین دو کشور را مبادله کردند.^(۳۷ و ۳۸) این متون توسط محمدعلی‌خان فرزین کفیل وزارت امور خارجه ایران و هیوجی‌نی‌بی^۱ نماینده سیاسی دولت ژاپن امضاء گردید.

پس از مبادله یادداشت برقراری روابط بین ایران و ژاپن، سفارت ژاپن طی دو یادداشت جداگانه در تاریخ‌های ۱ و ۹ اوت ۱۹۲۹ اعلام کرد که امپراتور ژاپن، آقای آکیو کازاما^۲ را به سمت وزیر مختار ژاپن در ایران تعیین کرده است.^(۳۹ و ۴۰) متعاقباً نامه مربوط به معرفی وزیر مختار از سوی امپراتور ژاپن به شاه ایران واصل گشت.^(۴۱ و ۴۲) دربار پهلوی نیز طی نامه‌ای به وزارت امور خارجه با آگرمان کازاما موافقت کرد^(۴۳) و روز ۱۷ آذر ۱۳۰۸ برای تقدیم استوارنامه تعیین گردید.^(۴۴) بیوگرافی کازاما نیز در روز ۲۴ آذرماه ۱۳۰۸ / ۱۵ دسامبر ۱۹۲۹ در نشریات فارسی به چاپ رسید.^(۴۵)

^۱ Hioji Nibei

^۲ Akio Kasama

متقابلاً در اوایل سال ۱۳۰۹ شمسی، آوانس خان مساعد[السلطنه] به سمت وزیرمختار و ایلچی مخصوص دولت ایران در دربار ژاپن پذیرفته شد.^(۴۶) امپراتور ژاپن در نامه‌ای خطاب به رضاشاه پهلوی با پذیرش مساعدالسلطنه به سمت وزیر مختاری موافقت کرد.^(۴۷) در ادامه، مساعدالسلطنه در ۱۴ آبان ۱۳۰۹ در ملاقات با امپراتور ژاپن استوارنامه خود را تسلیم نمود. طرفین در موقع تقدیم اعتبارنامه نطق‌هایی ایراد کردند.^(۴۸)

نتیجه

مذاکرات مربوط به برقراری روابط رسمی بین ایران و ژاپن بیش از حد متعارف به طول انجامید که امری غیرعادی است. با مراجعه به اسناد وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران درمی‌یابیم که چرا مذاکرات برای مدت بیش از بیست سال تداوم یافته است. این دلایل عبارتند از: ۱. تقاضای حقوق دولت کامل‌الوداد، ۲. نقش روسیه تزاری.

۱. تقاضای حقوق دولت کامل‌الوداد: ژاپن در طول مذاکرات با ایران اصرار داشت تا حقوق دولت کامل‌الوداد را در ایران به‌دست آورد و به هیچ وجه حاضر نبود از این موضع خود کوتاه بیاید. متقابلاً ایران نیز می‌خواست در عهدنامه‌های جدید با کشورهای خارجی از اعطای حقوق یاد شده خودداری نماید و هم‌زمان تلاش می‌کرد امتیازات اعطاء شده به کشورهای خارجی در زمان‌های پیشین را نیز در فرصت مناسب ملغی نماید.

۲. نقش روسیه تزاری: چنانکه گذشت؛ در برخی گزارشات واصله از سفارتخانه‌های ایران در دیگر کشورها می‌توان به نقش روسیه در طولانی شدن مذاکرات با ژاپن و عدم برقراری رابطه با این کشور پی برد. از سویی، فضای رقابتی بین ژاپن و روسیه تزاری در آن دوران بر کسی پوشیده نیست. اختلافات این دو کشور در حوزه‌های مختلف کاملاً آشکار

است که گاهی نیز منجر به بروز جنگ می‌گردید و جنگ روسیه و ژاپن در سال ۱۹۰۵م. اوج این اختلافات بود که به شکست روسیه منجر شد. از سوی دیگر نفوذ روسیه در دربار قاجار بر همگان آشکار است که پس از تحمیل قرارداد ترکمانچای به ایران افزایش یافت. در این رابطه باید توجه داشت که ایران، هزاران کیلومتر با ژاپن فاصله داشته است، اما علی‌رغم دوری مسافت، روسیه با هر دو کشور ایران و ژاپن دارای مرز مشترک بود و احتمالاً اختلافات روسیه با ژاپن و نفوذ بالای روسیه در ایران باعث شده بود تا این کشور، تمایل به ایفای نقش بازدارنده و منفی در روابط ایران و ژاپن داشته باشد.

مخبریت و اطلاعات
شماره ۲۲
شهر خرداد ۱۳۲۰

بنده حاضر بزرگ شکر است که جهت (مراعات) با تمام دل سوزی که از این شرح
ادب بر دارد و نه تنها سعادت قیام است بلکه سعادت بدین سبب است
تا آنکه در این شرح دولت را در تمام سوزی پیدا کرده و در وقت استوار
است تا در این باره از هر جا که در خارج است با این شرحی در آن است
و در وقت خوب (با زاندا) در شرح را در این تمام شرحی در این
در کسب شکر خود در وقت استوار برادری است و این ایمان در اول سال
دین گفت که چنین با تمام دل سوزی در این باره که در وقت
بماند در وقت که این شرح از ادب استوار است و در این شرح
به خط خبر فارسی می تواند در این است که در وقت استوار است
و این شرح است که در وقت استوار است که در وقت استوار است
نادر که هر چه که در وقت استوار است و با تمام سوزی در این شرح
همه چیز است و در این شرح با تمام سوزی در این شرح است
جانب (با زاندا) گفت خوب است که در این شرح استوار است
تا آنکه در این شرح که در وقت استوار است و در وقت استوار است
و در وقت استوار است و در وقت استوار است و در وقت استوار است

شماره ۲۲
شهر خرداد ۱۳۲۰

مخبر
معاونت مطبوعاتی و تبلیغاتی
معاونت مطبوعاتی و تبلیغاتی

دفتر امور وزارت امور خارجه

وزارت امور خارجه
اداره
مورخه
نمبره
دایرة
کتابخانه
۱۳۴۰

۱۳۴۰

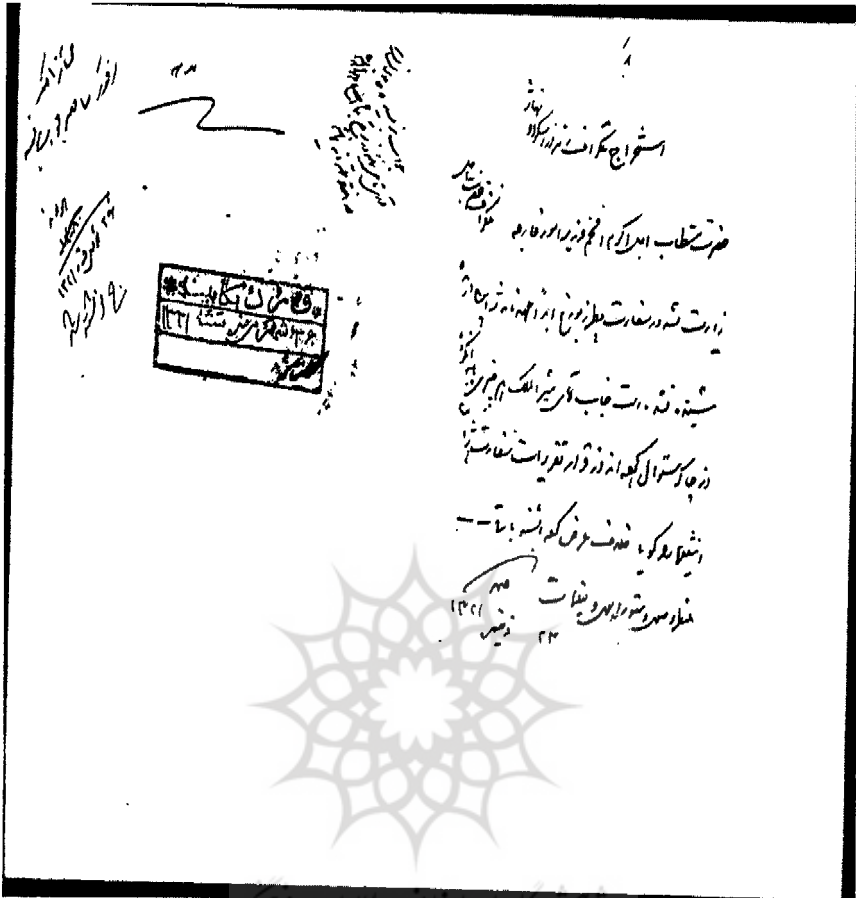
بسم الله الرحمن الرحيم
 به استحضار می‌رساند که اینک در باب فعالیت‌های ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...

این سند در تاریخ ۱۳۴۰ ...
 در این خصوص ...
 در این خصوص ...

دارالتجاره وزارت امور خارجه

تاریخ ۱۳۲۶

۲۹ دوت ۱۳۲۶
وزیر امور خارجه
شماره ۱۸-۱۴۵-۶۶-۱۳۲۶

۱۳۲۶

حضرت شرف وزیر امور خارجه
 توفیقاً نظر رسیده است که با وجود مخالفت گشته در سابق کنگره مجلس شورای ملی
 بن مملکت حضرت شرف و مملکت مستعده تهاجم یافت تا حدی که دست درازگی
 هنوز با بقیه ممالک است و این بوسیله عقد عهدنامه در مشایخ می باشد. نظر به اینکه
 دفعه در این مردم در این قرار گرفته است در این دولت و این دولت و این دولت
 می باشد ترین و این است نسبت به دولت و دولت حضرت شرف به هم و این است
 نسبت قرار داد و که در بر تو رفق کنگره هر زود و در او هر در له و مشایخ و این است
 نسبت سر این ممالک است و در این قرار گرفته و در روابط که در این قرار
 می باشد. نظر به این مقصود دولت را در این تقسیم کرده است به غیر امور صلح و این است
 که در مشرف تحت ریاست (مستشار پیرزاد نوید) از ان قسمد با این مقام داد
 و با موافقت آنها کتب صلح از در وضع حاضر مملکت پیشه.

دارالترجمه وزارت امور خارجه

مورخه

تاریخ

جناب آقای ...

...

...

(مخفی) گنبد یا نبوی و قبرا

...

...

...

...

...

...

...

...

...

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران
تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۳۹

وزارت امور خارجه

با عنایت کثیره از این در خصوص انعقاد عهدنامه تراکات در اردو
فصل اول عهدنامه تراکات در لیسواکان در فترت دهه
دائیدارم چندین روزی انصاف و غیره منتهی به تمام است که به آن
و این عهدنامه است که در فترت در اردو در فترت دهه
تفسیر خود در این عهدنامه که فترت دهه است و در فترت دهه
منتهی به انعقاد عهدنامه تراکات در اردو در فترت دهه
و تصدیق اولی در فترت دهه و در فترت دهه است که

بسم الله الرحمن الرحیم
بیت الله الخاتم

شعبه اسناد و کتابخانه ملی
پرتال جامع علوم انسانی

۲۳۲۲
۱۳۳۹

۲۴-۹۶۶-۹۴-۱۳۳۹

وزارت امور خارجه

اداره - ۵۵ تهران
سواد - ۱۰۰۰
مورخه - ۲۰ - ۳۹
نمبر - ۷۳۹

مذرفه همدان را درین رسد در قهه دارد
لا تدر الوداد لافضا بهم ه که ارام لاجا کما
در قهه در آقا لافضا در قهه در قهه در قهه
در آیه فدا لافضا لافضا لافضا
مذرفه همدان را درین رسد در قهه دارد

۲۲
۲۳

۲۳ ع ۹۶

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

وزارت امور خارجه
اداره امور خارجه
موزه
تقریباً ۱۳۴۴
شعبه

تاریخ ۱۳۴۹

وزارت امور خارجه
اداره امور خارجه
موزه
تقریباً ۱۳۴۴
شعبه

وزارت امور خارجه
اداره امور خارجه
موزه
تقریباً ۱۳۴۴
شعبه

وزارت امور خارجه
اداره امور خارجه
موزه
تقریباً ۱۳۴۴
شعبه

۱۳۴۹ - ۶۶ - ۹ - ۱

نوع مسوده	وزارت امور خارجه	نمبر عمومی
موضوع مسوده	اداره	امره خصوصی
صمیمه		کارش
پاک و اس کتده	تاریخ محرر ۱۳۱۱	دوسیه

بسم الله الرحمن الرحيم
 دستور عدله در این امر که فایده بسیار ندارد و بجز
 که مقرر است هر گاه که در این باره مقرر شده است
 در این باره که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است
 در این امر که در این امر مقرر است

Handwritten notes on the right margin, including a large stylized signature or mark.

جمهوری مملکت ایران

تاریخ ۲۰ خرداد ۱۳۰۲

شماره ۳۳

وزارت جنگ و راهبردی

اگر چه این مطلب را با محانت و اوراق آن که در عرض ادبی دولت رسانیده ام بدو این مضمون را در دستم در خوانی دولتی بر من نام می بینم بعد از تصدیق بهم خبرم در این باره که ای حالت انفرادی است که ای وقت بدو هم بعرضه کرده اند که از راه مشورت تعدادات شایسته در این باره که در جنگ خفایا که در شرق نزدیک منار و ... و غیره این در دو بی که سعادت ها شایسته ... گفت که از هم روزگار که در شرق منار و ... و غیره این در دو بی که سعادت ها شایسته ... نقشه شایسته همس قدرت در شرق و این را وقت نفوذ خود آورده است چنانکه غالب و پس به عقیده او در هندستان و اوقالیان نفوذ قدرت حاصل خواهد کرد ... در این باره که در این وقت در جنگ خفایا که در شرق نزدیک منار و ... و غیره این در دو بی که سعادت ها شایسته ... در این باره که در این وقت در جنگ خفایا که در شرق نزدیک منار و ... و غیره این در دو بی که سعادت ها شایسته ... در این باره که در این وقت در جنگ خفایا که در شرق نزدیک منار و ... و غیره این در دو بی که سعادت ها شایسته ...

۱

۱

۱

وزارت جنگ و راهبردی

وزارت جنگ و راهبردی

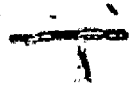
طهران

سفارت کرایه قسطنطنیه
اشکدره
مورخه ۱۰ آذر ۱۳۰۲
شماره ۵۵۵

وزارت معین در بغداد

مردان محترم روزگار منتهی به این جهت که در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
بابت احوال وزارت معین در بغداد و نظایر آن در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
در قریب جهت در این شهر و در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
در راه دولت ایران از این شهر در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
مورد دولت م در این شهر و در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
مورد دولت م در این شهر و در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲
بر سر وقت در این شهر و در روز ۱۰ آذر ۱۳۰۲

جمعی از ۱۰/۱۰/۱۰

دکتر و وزیر معین در این شهر

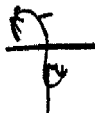

دولت معین
وزارت معین
۱۰ آذر ۱۳۰۲

Handwritten signature and notes on the right side of the document.

نماد دولت شاهنشاهی ایران

الله

برن مورخه ۸ شهریور ۱۳۰۳
شماره ۸
تیر ۱۳۰۰

مقام شیخ وزیر تجلیه امور خارج

شعبه

بروز سه شنبه مورخه ۲۲ برج فروردین ۱۳۰۳ ...
بطوریکه مندم که یکبارگی در تفاهات راجع به اظهارات اینجانب با بنایندگان دولت ژاپن رخ داده ...
توضیحاتی بطریق آن ادب و معظمت آفرین از تجلیه میرسد ...
منه با بنایندگان دولت ژاپن در مسأله حق تفاوت در کاپیتولاسیون ...
و نهایتاً که حقیقتاً هیچ وجه دیگری در حدی که مورد بحث در حق تفاوت قائل شود ...
و بطور واضح من مندم بین خود آنجا که به تفسیر سرآورد طرفه این است ...
سید ایران محلی است امتیازات صلی که از او در حق آنجا داده راجع برستانه ...
بعد از آنکه این شرط مستقر شد ...

۱۱ در اصل سند ...
یعنی هم در حدی که دولت علیه با دولت روس بسته ...
صریحاً در وجه حق تفاوت سابق قائلان ...
اینجای که امضاء کرده ... نظر بر این ملاحظه ...

شماره ۱۱۸۸

فقط این نکته در متد احوال ...
فردست که مریکه ...
بنابرین توضیحی که بنایندگان ژاپن ...
که البته در احوال سند از طرف مندرج ...
میان دولت معظمت آنجا در اول دادیه ...
دولت ژاپن در هر آن بر طرف گفته ...

در خانه از آنجا این جمله که ...

قراردها و یک لازم باشد بوسیله وزیر مختار طهران انجام خواهد یافت .
 زیرا برای تکمیل راهپرت خود در این موضوع لازم است عرض کنم که از ابتدا ورود به
 قضیه مرابطه ایران و واین بنا بر اصبحتی که باین موضوع میدادم تا کتون دنبال امر را
 با ملاحظه تمام جهات و اطراف بطور مناسبی تعقیب نمودم و چنانکه سابقاً اشعار شده
 است از قرار مذکور ابتدائاً بین آمد این موضوع و تاریخ جریان آن اینطور بوده است که
 بدو ما بین سفارت ایران و سفارت کبرای واین در رم این قضیه مطرح شده و از قرار
 اظهار واپوینیا گویا شروع و تکلیف از طرف وزیر مختار ایران بوده است و بالاخره
 ما بین وزیر مختار دولت ملیه { آقای متیزا اسحق خان منعم الدوله } و سفیر کبر
 واین مولدی طرح و متفق علیه واقع شده است که سوده آفرایم را که میکنند ولی چون
 دولت ملیه انرا تصدیق نکرده { زیرا سوده مزبور را دارای جنبه امتیازات و حقوق
 مخصوصه کا پیتولا سین میدانست است } لیزا مطلب مسکوت منه مانده است . تا پس از
 چندی مجدداً این مذاکره ما بین نمایندگان دولتین در رم شروع شده و در آنجا نیز
 همان ملت یقی بواسطه اینکه واپوینیا همان تقاضات سابقه را میکرده اند باز مطلب نتیجه
 نداده است . و بالاخره از طرف دولت ایران تمایل باین نشان داده شده است که قضیه در
 مسکو ما بین نمایندگان دولتین مطرح شود . ولی ظاهراً طرفین واپوینیا مایل نبوده اند
 تعقیبی در موضوع نشده است تا موقعی که بنده واره اعلامبول شدم . با وجود نداشتن
 استحضار و سابقه از این موضوع در همان اولین ملاقات اتفاقی که در روزهای اول
 ورود در موقع دعوت سفارت لهستان با مسیوس ~~مسلط~~ کارنده آفر واین کردم و بعد در موقعی به
 دین آمده بود و نیز در موقعی که باز دید مشارالیه رفتم متوالیاً این مذاکره بمان
 آمده دوسیه اینکار را شارده آفر مزبور را که نموده اظهاراتی کرد . بنده هم با وجود اظهار
 کمال میل و خوشنودی به پیشرفت امر گفتم چون در این خصوص هیچگونه تعلیقاتی ندارم
 نمیتوانم بطور رسمی و قطعی چیزی بگویم و در هر صحبتی که بشود صرف شخصی است ولی البته
 در قدر برای من ممکن باشد سی خواهم کرد شاید کتب موقفیتی در این موضوع ممکن شود .
 از صحبتها معلوم شد هنوز واین با تصور اینکه میتواند حقوق مخصوصه داشته باشد
 قضیه را تعقیب کرده امبولر است با دلائلی که دارد دولت ایران را متقاعد نماید .
 دلیل آنها هم این بود که اگرچه قطعاً ما هیچوقت آرزوی داشتن حقوق کا پیتولا سین در

هیچ جا مخصوصاً در يك مملکت شرقی تاریخی مثل ایران که در خیال نهشت‌ها ی اصلاح برای ترقی خود میباشد نداریم و نشان داده‌ایم که در جاها ی دیگر بسیل خود از این قبیل حقوق صرف نظر کرده‌ایم لکن چون در ایران حقوق کا پیتولا سین هست و تمام دول دارای آن هستند و دولت ایران هنوز این سابقه را فسخ و لغو نکرده است اگر ما بخوایم بدین دلائل این حق معاهده منقذ سازیم اولاً خودمان تصدیق کرده‌ایم که از سایرین پست تر و کوچکتر هستیم و در صورتیکه و این امروز جزء دول معضه درجه اولی است و همه دول معضه ما را در این درجه میشناسند چگونه میتواند از رتبه خود تنزل کند . ثانیاً صیب اینکار این است که چون هنوز هیچیک از دول معضه از این حق صرف نظر نکرده‌اند و دولت ایران هم الفایده آنرا اعلام نکرده است اگر دولت و این ابتداءً چنین اقدامی کند تصور خواهد شد که صدا بر علیه دیگران و برای استحکام موقع خود و تحریک ایران پرویا کاند و تحریفات میکند . ثالثاً با هر دو ملاحظه فوق مجلس و ملت و این این اقدام دولت و این را تصویب نخواهد کرد و لذا موقع داخلی و خارجی دولت و این مشکل خواهد شد ، ما قول و قرار میدفیم که هر وقت دولت ایران حقوق کا پیتولا سین را نسبت به یکی از دول معضه فسخ کرد . ما اولین دولت باشیم که آنرا تصدیق و قبول کنیم و نسبت به خود فوراً از این حق صرف نظر نماییم .»

معاهده روس با آنها کوشش شد و تقریباً همسانندیکه این معاهده شکل واضحی ندارد و مهم است و بعلاوه روسها هم هنوز بعضی حرف‌ها میزنند ، همچنین بلور اشاره و اشعار معاهده چین را اهمیت نداده میباشدندند که چین خود از دولت معضه نبوده گرفتار کا پیتولا سین هاست . و بالاخره بانها فهمانده شد که این یرنسیپ کتونی و تاکتیک اساسی و سیاست نهضت حاضره ایران است که بلور جدی و قوی تقییب میکند و به هیچ صورتی برای هیچ نتیجه از آن صرف نظر نمیتواند کرد ، و اگر سابقاً در نتیجه جنگ‌ها یا خبط‌ها و عدم امکان پیتی پیتی‌ها دولت‌های خیلی قدیم ایران در آن اوقات که اساساً کا پیتولا سین را چیز مهمی تصور نمیکردند و به استقلال يك ملت هنوز لطف ندانند و وسیله و راه تجاوز به حقوق ملت و مملکت اتجاذ نشده بود این حقوق را قهراً یا از روی اهمیت ندان بان بریک دولت داده‌اند و ما یرین هم از وسایل و مواقع استفاده کرده از این حق توانسته‌اند استفاده کنند سبب و دلیل آن نخواهد بود که امروز نیز دولت ایران با وجوه وضوح میباشد آن و با وجود توانائی و امکان امتناع و فقدان هرگونه احتیاج و اجبار به يك

چنین امر محالی اقدام کند و ایران چون امروز که مسدود است این حق نا مشروع را از آنها که توانسته اند بواسطی از آن استفاده کنند نیز سلب و اسامی آنها محو کند و فقط منتظر فرصت و موقع طلعت مناسبی بوده مدتی است مشغول تهیه وسایل این اقدام است و شروع بمقدمات آن هم کرده است و متغیر بکلی آنها از میان خواهد برداشت چگونه میتواند در مثل امروز تازه چنین حتی بدولتی بدهد؟ و برفورن محال بگر دولت هم حاضر شود و در مقابل منافع خیلی بزرگی این حق را، اگرچه محدود و مختصر باشد، بدولتی بدهد مجلس ملی و ملت ایران هرگز قبول نخواهد کرد و قطعاً زیر بار نخواهد رفت و دولت در مقابل افکار صوری مسئول و محکوم و معلوم خواهد شد و لذا دولت و این باید اولاً سیاست خود را مصلحه نموده منافع خود را در ایجاد ارتباط با ایران که مرکز مبنای شری و سلمی و ارض است سنجیده حاضر شود بدین چنین توقع و تصور غیر ممکن با دولت ایران مصادفاتی منقده و رابطه تاسیس کند یا چشم از داشتن رابطه و انعقاد ماهده با ایران صرف نظر کرده بماند تا روزیک بتواند با ایران ماهده منقده کند. بالجمله در ضمن مذاکرات منقده از طرفی این نکته مهم بطور تفصیل و بشکل خیلی مناسبی با آنها حالی شد که کاپیتولاسیون دول در ایران هیچ به حقوقی که در ترکیه یا چین و سایر ممالک آسیا و افریقا داشته اند یا دارند شباهت ندارد، کاپیتولاسیون در ایران خیلی محدود و فقط عبارت از این است که محکمه در وزارت امور خارجه منقده میشده که عیناً تکلیلات آن بر طبق تکلیلات محاکم عدلیه است که در آن محکمه دعاوی مابین اتباع خارجه و ایران رسیدگی میشود، در موقع رسیدگی و محاکمه از سفارت دولت متبرعه شخصی که محاکمه مربوط باو است یک نفر نماینده هم در محکمه حاضر میشود که هیچگونه دخالت و حق دستور و حکمی هم ندارد و فقط نظریات خود را بوسیله سفارت خود میسر بوزارت امور خارجه ایران میدهد، و اگر موافقت با رای امضا محکمه ندارد بواسطی دیپلوما تیکی اقداماتی برای تجدید محاکمه و اعتراض آنها داده میشود تا نتیجه موافقتی بدست آید و قضایا بروق قوانین محکمت خود حل شود و لذا امتیاز سابقه روسها داشته بودیکران فقط استفاده از آن کرده اند. محدود به قضایای محاکماتی اتباع خارجه آنها محدود است نه بطور مطلق، و غیر از این هیچیک از انواع حقوق کاپیتولاسیون در ایران هیچوقت وجود نداشته و خارجه ها نه در تلگراف و پست نه در سایر امور خارجی یا داخلی یا کارهای عدلیه یا پلیسی یا غیره هیچنوع حق

سازمان کبرای دولت ایران

فوری و مهم

اسلامبول تاریخ بیستم شهریور ۱۳۰۵

عزل

وزارت جلیله امر خارجه

فر ۱۰۰۴

پیغم

چند روز پیش از ابلاغ رمز نمره ۵۲۰ سفیر واپن کتباً و شفاهاً حساب امر دولت خود از دولت تعلیم و سفارت کبری لنگهار شکر نموده در ضمن مذاکرات کتک اگر دولت ایران هم بخواهد میسوی به واپن بفرستد سفارت واپن حاضر است متقابلاً برای تسهیل انجام این مقصود اقدامات کند.

دیروز هم باز سفیر مذکور به سفارت آمده مفصلاً اظهاراتی نموده که خلاصه آن از این قرار است:

مذاکرات انعقاد روابط فیما بین واپن و ایران از بیست سال قبل پیش آمده بود در لاهه شروع در مسووس اسلامبول و بهم تعجیب شده همیشه مبادرت از طرف نمایندگان ایران بوده است و مذاکرات منگ به نتیجه نزدیک شده است دولت ایران کنار رفته است تا آنجا که در موقع حرکت من دولت بن اختیار داده در اسلامبول داخل این مذاکره نمود و لذا در باب فرستادن میسوی مذاکره نموده و مقصد اقدام در اصل منگ نیز بود ولی تقریباً در همین موقع سفیر ایران در مسکو از سفیر واپن پرسیده است آیا دولت واپن مایل است مبادیغه تجارقی با دولت ایران منعقد کند؟ سفیر واپن برای جواب این سؤال به توجیه مراجعه نموده دولت واپن هم جواب داده است که در این موضوع به سفیر اسلامبول خود اختیار را رسی داده است و متقابلاً بمن هم دستور رسید که داخل مذاکرات شوم و نصر به سوابقی که در این مبحث پیش آمده دولت واپن برای احتراز از تسادک به صحبت باریک کا پیتولا سین فعلی منتقد شده است که در انعقاد معاهده سیاسی تعجیل نشود تا سرفین با فراغت کامله و فرصت کافی متدرجاً زمینه آنرا حاضر کنند ولی برای حفظ منافع مملکتین و تحریره صلی بدواً بمعاهده تجارت اقدام شود ، و چون معاهده تجارقی هم مشتمل بر مراد اساس و محتاج منالعه و مذاکره مست خواهد بود برای اینکه در ایجاد روابط فیما بین تاخیر نشده باشد فعلاً یاد داشتی موقتی فیما بین مبادله شود بمن بر اینکه دولتین تا امضا معاهده تجارقی نسبت با تیاج و مال التباره بدیکر در مملکت خود اصول کامله الوداد را میسوی دارند ضمناً مذاکرات همکاریتم و معاهده تجارقی امضا نمود . سوده یاده اشتراکم به بنده دولت در روز اول است .

الله جل جلاله
از طرف سفیر سفارت
برای اطلاع
۱۳۰۵ شهریور
فر ۱۰۰۴

۱۵

۱۳۱۸

قراردادهاییکه لازم باشد بوسیله وزیر مختار طهران انجام خواهد یافت .
 ذیلاً برای تکمیل راهبرد خود در این موضوع لازم است هر دو گتم که از ابتدا مورد به
 قضیه مرابطه ایران و ژاپن بنا بر اهمیتی که باین موضوع میدادم تا کنون دنبال امر را
 با ملاحظه تمام جهات و المراف و بطور مناسبی تعقیب نمودم و چنانکه سابقاً اشارت شده
 است از قرار مذکور ابتدائین آمد این موضوع و تاریخ جریان آن اینطور بوده است که
 بنوا ما بین سفارت ایران و سفارت کبرای ژاپن در رم این قضیه مطرح شده و از قرار
 اظهار واپوینیا گویا شروع و تکلیف از طرف وزیر مختار ایران برده است و بالاخره
 ما بین وزیر مختار دولت علییه آقای شیخ اسحق خان مخم الدوله و غیر کبیر
 و این مرادلی طرح و منقح علییه واقع شده است که میوه آرایه میگویند ولی چون
 دولت علییه اثر تصدیق نکرده زیرا میوه مزبور را دارای جنبه امتیازات و حقوق
مخصوصه کاپیتولاسیون میدانسته است لیزاً مطلب سکوت منه مانده است تا پس از
 چندی مجدداً این مذاکره ما بین نمایندگان دولتن در سوئیس شروع شده و در آنجا نیز
 بهمان علت یعنی بواسطه اینکه واپوینیا همان توقعات سابقه را میکرده اند باز مطلب نتیجه
نداده است و بالاخره از طرف دولت ایران تمایل باین نشان داده شده است که قضیه در
 مسکو ما بین نمایندگان دولتن طرح شود ، ولی تا این طرز را واپوینیا مایل نبوده اند
تقصیبی در موضوع نشده است تا موقعی که بنده وارد اسلامبول شدم . با وجود نداشتن
 استحسان و سابقه از این موضوع در همان اولین ملاقات اتفاقی که در روزهای اول
 ورود در موقع دعوت سفارت لیستان با میسر سهو کا شازده آفر و این کردم و بعد در موقعی به
 دین آمده بود و نیز در موقعی که باز دید مشارالیه رفتم متوالیاً این مذاکره بیان
 آمده دوسیه اینکار را شازده آفر مزبور ارائه نموده اظهاراتی کرد . بنده هم با وجود اظهار
 کمال میل و خوشنودی به پیشرفت امر گفتم چون در این خصوص هیچگونه تعلیقاتی ندارم
 نمیتوانم بطور رسمی و قطعی چیزی بگویم و در هر صحبتی بشود صرف شخصی است ولی البته
 هر قدر برای من ممکن باشد سعی خواهم کرد شاید کسب موفقیتی در این موضوع ممکن شود .
 از صحبتها معلوم شد هنوز و این با تصور اینکه میتواند حقوق مخصوصه داشته باشد
 قضیه را تعقیب کرده است ولی با دلیلی که دارد دولت ایران را متقاعد نساخته
دلیل آنها هم این بود که اگرچہ قطعاً ما هیچوقت کزوی داشتیم حقوق کاپیتولاسیون در

سفارت کبرای دولت میادین

۱۳۰

Ambassade du Japon

سواد

Constantinople, le 17 Décembre 1925.

مورثه
نوم

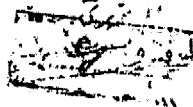
Monsieur l'Ambassadeur,

Animé du désir de développer des relations amicales entre la Perse et le Japon, qu'ont exprimé à plusieurs reprises les Ministres des Affaires Etrangères de Perse et du Japon dans les correspondances échangées l'année passée à l'occasion de la visite de la mission japonaise à la Perse, le Ministre des Affaires Etrangères à Tokio vient de me télégraphier que le Gouvernement impérial a l'intention d'envoyer à Téhéran, à titre de mesures provisoires, un Secrétaire d'Ambassade et un Chancelier, dans le but de faire des études, sur place, de l'état de choses concernant la question de la conclusion d'un traité de Commerce entre les deux pays, et de contribuer ainsi à l'accélération de cette conclusion.

En portant ce qui précède à la connaissance de Votre Excellence, j'ai l'honneur, conformément aux instructions de Tokio, de Laprier de bien vouloir informer le Gouvernement de Perse que, avant de mettre ce projet en exécution, le Gouvernement impérial est désireux de savoir si le Gouvernement à Téhéran peut accorder à ces Messieurs le traitement diplomatique et des facilités d'usage et me faire parvenir le plus tôt possible une réponse

Son Excellence

Monsieur Tabatabay
Ambassadeur de Perse, En Ville

Ambassade du Japon

سفارت کبیرای دولت علیا ایران

Constantinople.

شماره
موضوع
تاریخ

À ce sujet de la part de Votre Gouvernement.

Avec tous mes remerciements anticipés, je prie Votre Excellence d'agréer, Monsieur l'Ambassadeur, les assurances de ma très haute considération.

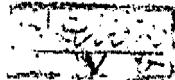
(signé) Y. Obata

تاریخ

مخبره ای که در تاریخ ۲۰ آبان ۱۳۰۴ در تهران در مورد آتش‌سوزی در ساختمان سفارت ایران در این ایالت اطلاع داده است
 ایران در این کار اقدامی نداشته و در صورت لزوم سفارت ایران در این مورد اقدامی نخواهد کرد و در این
 واحوال نیز تصور نمی‌شود که در این مورد اقدامی خواهد کرد و در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد
 بر سر این موضوع که در این مورد اقدامی خواهد کرد و در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد
 ایران البته در این مورد اقدامی نخواهد کرد و در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد
 در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد و در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد
 خواهشمند است در این مورد اقدامی نخواهد کرد و در این مورد نیز اقدامی نخواهد کرد
 (ادبانه)

سفارت کبیرای دولت علیا ایران

نمونه (۶)

اداره

۹۹

وزارت امور خارجه

سازمان امور خارجیان

وزارت که اصل آن بشماره ۱۴۱۴/۶۰۰۰۵۵/۶۰۰۰۰۰۰۰ ثبت شد اداره

سواد. شماره ۱۰۰۳ مورخه

اداره امور خارجه

جناب آقای وزیر امور خارجه محترم
موضوع: درخواست اعطای ویزا برای آقایان ...
مقامات محترم متذکر آنست که این امر در صورتیکه ...

در روز پنجشنبه ...
مقامات متذکر آنست که ...
در این باره ...
در این باره ...
در این باره ...
در این باره ...
در این باره ...
در این باره ...
در این باره ...

۲۲۲-۵

اداره بهمن ۱۳۲۱

وزارت امور خارجه - ۵۴

سازمان امور خارجه

سواد: ... شماره: ۱۰۰۶۰ مورخه: ... وزارت که اصل آن بشماره ۵۴۵۰/۲۰۲۱/۱۳۲۱ ثبت شد اداره

بیشتر مدت زمان بعد از آزادی زندان و محبت است که به ایران قید منعقد است در وقت
 سایر و سایر تغییر نشود تا وقتی با فرانت که در وقت کافی صرف از زمانه کند و به نظر خطای
 و تجربه بعد از بجا بجا آید امر شود و چون سایر کتابه که شهر بر خود و جمع شده و در آن
 به نظر این در باب روابط یابینی تا غیر نشود باشد فکری با در نظر گرفتن یا بی باره شود و در این
 سایر کتابه نسبت به سایر و در این کتابه که در اصل در این وزارت است که
 رقم و سایر کتابه با هم می شود که در این دولت علم بر بنده داد (که در این است) بنده در جواب کم
 چون تعداد فقط در این است که این مبلغ بر زمین را در این بود و در این صورت تا این
 نکرده به این اخبار در همه در این است بلکه لهذا اطلاع را در این است که این دولت ایران نظر
 اینکه در این است که این مبلغ در این دولت دارد و در این است که این دولت نظر
 این کتابه با این است که در این است که این مبلغ در این دولت است که این دولت در این
 که در این است که این مبلغ در این دولت است که این مبلغ در این دولت است که این دولت در این
 تلف بر این است که این دولت است که این دولت است که این دولت است که این دولت در این
 این مبلغ در این است که این دولت است که این دولت است که این دولت است که این دولت در این

اداره مهرهای ۱۳۱

وزارت امور خارجه

سازمان کنسولگری و امور خارجه

نوعه (۱)

سواد: شماره ۹۰۰۳ مورخه وزارت که اصل آن بشماره ۱۵۵۵/۱۳۱۴/۱۳۱۴ ثبت شد اداره

بیانیه تحفه بودا، دولت راپرت شرفیات کفره برسد و بنده با نهایت درانی زینده نام هموارا
سرکار برتر دولت نوم. لندانتون است.

ادله درخصوص این شکر سپرد آهسته .

نایب درخصوص مذاکره در سکره ایبرل .

نایب راجع به بحث سادله یادداشت ترقی

رابطه راجع به گزارش که در اولاد در پنهان چگونگی است .

خاتمه راجع به گزارش دیگر و متعاقباً ایرانی بشیوه ظهور کرد .

در طرز خدمت شکرگفتن در کمره چهار زمانه و در باب سیزدهم در مضمون عمده دارد و در این زمینه که در

موضوعی که در کمره دولت تحفه طلب در وقت عصر سه شنبه در این و ایران توجه دارد به تائیدت در این

مرحله که با بهر این در وقت شکر سینه هم در هر مقام که در کمره هفتاد به هفتاد دفتر مذاکره کرد و از او با وجود

اقتیارات و شیوه مرسوم عالی و در این باب و در میان این است چه کرده و با باقی تحفه و در این

در هر مذاکره پیش از آنکه در هر مرسوم و سکر در هر و در هر این انتقال یافته است تا به ایبرل سکر حساب شکر

بگذاشت کرد .

اداره ... (۴)

وزارت امور خارجه

سازمان امور خارجه

نمونه (۱)

سواد ... مورخه ۱۰۰۳ ... وزارت که اصل آن شماره ۵۵۵/۲۴۲۳ ثبت شد اداره

دیدن زوایای پنهان تاریخ نگاری است که میسر زوایای پنهان را در باره است و آن تکرار حرفی نرود و در جواب سایر رسد
 و لکن چیزی که به نظر می آید از آن گذشته بخارید که در این مورد می توانیم از این جهت که در این باره
 چند بار گذشته است که در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 به نظر می آید که اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 هر دو در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 فانی به نظر می آید که اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 نامه که در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 هر چه در جواب آن نیز است با آن روزی که در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است
 و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است و اینها در این باره است

سازمان امور خارجه

۲۲۲-۱

سفارت کبرای دولت یسرایل

سواد تلگرافی سفارت به وزارت امور خارجه .

مورخه ۸ دی ۱۳۴۰

نومبر ۴۱

نظر باینکه در موقع مسافرت میسیون واپرونی با ایران کراراً از طرف وزیر ابحارجه تلکتن
تسایل بتوسه روابطه‌رستانه فیما بین به ظهور پیوسته وزارت خارجه و این کپصد د لرد
میستی موقتی مرکب از یک نایب سفارت کبری و یک شانسلیه برای مطالعات محلی در باب
انمقاده معاهده تجاری به طهران بفرستد و مایل است قبلاً بداند آیا دولت ایران موافقت
دارد که رفتار مامورین دیپلوما تیکی با آنها بکنند یا نه تقاضای جواب فوری دارند
طباطبائی

مولد تلگرافی جوابیه ایست که از وزارت امور خارجه داده شده است

۴۱ رفتار مامورین دیپلوما تیک نسبت بمیسیون واپرونی خواهد شد . دولت ایران بطوری
که اطلاع دلرید کمال میل را بایسجاد روابط با و این د لره ولی مقتضی است تلاکر بمعید
که هر قراردادی مذاکره شود شرط اصلی آن عدم کاپیتولاسیون است . ۵۲۰
مفتاح

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پریال جامع علوم انسانی

۱۵

شماره ۱۹۱

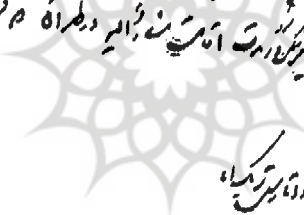

دارالترجمه وزارت امور خارجه

شماره ۵۰۵

تجدید مهمانسرا ژاپن مورخه ۲۸ کبر ۱۹۲۶

جناب بقیه باین احوال مستوفیاً بحضور وزیر ابراز فرمایید
 مگر اینکه بعضی از شرایط این امر در مورد آژاندا فردی و آژاندا انجمن با و کسب در مورد آژاندا
 مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً
 راجع به بعضی از این شرایط مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً
 مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً مستوفیاً

اقتدار

دو کاتب

شعبه شش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی
 دانشکده ادبیات و علوم انسانی
 تهران ۱۲۸۵

۱۱۰

۱۳۰۵

وزارت امور خارجه

طهران ۱۰ تیر ۱۳۰۸ (۲۰ آذر ۱۱۲۱)

ولایت گلپایگان خواجه شاهانه - عباس زین در طهران

تاریخ: ..... مدت: ۱۲۰
شماره: .....

قلم نامیده - عباس

انزلیا با استعمار فرانسوی و انگلیسی که صیاده باقی است را در اوقات گذشته ذاکرین که ضامن و پنهان ازین بران است عیب داده بود و قرارداد ادعای تجارتی که در کوه خیمایی و اقلیم صربان در آنجا بود و بدست ارباب می رسد او است و باید از آن که بران تحصیل نماید در ضمن طریق اسرار عمل طریقین اللی صوری اسرار می نماید که با عیب باشد در لود.

۱- در ضمن که نسبت به نگین عباس و خیمایی بران در شاخا بران بشود بشرط ملاحظه مقاله کاله هر چه بود با و در ضمن نخواهد بود که نسبت به نگین عباس و خیمایی متعلقه آن درجه و دست کاتبه او عمل می کرد.

۲- در دستاویز نسبت به باطنین با اولاد از نسبت است و در دستاویز کاتبه او در ارضه ملاحظه مقاله کاله مغرب خواهد داشت

۳- در دستاویز نسبت به تجارت بران بشرط ملاحظه مقاله کاله در زمان آن که نسبت به تجارت بران در دستاویز نگین عمل می کرد نخواهد بود.

حقین که در وقت به با اولاد از صیاده و خیمایی نسبت بران و صیاده تا آنکه بشود زیاد تر باشد و از آنجا که بنام شاه خاروس اصل متعلق می شود نخواهد بود.

۴- این ماده در ضمنی بعد از تاریخ این امر اسامه می باشد که گفته خواهد شد در صورتیکه بعد از قرارداد

ماده مذکور در ضمنی در دستاویز بر وجه صوری شده باشد و بود ضروری تا آنکه ملاحظه تنگ عمل صیاده خواهد بود و در اصل اتفاق استعمال بنام و اعتبار بر سر بود و برین بشود و در صورتیکه این اعلام عمل متناهی بود ضروری به پیش می باشد و اگر آنجا در بر زمین بران بشود که در صورتی که این اعلام بنام شده باشد اعلام فرین.

ولایت نامیده - عباس زین، گلپایگان خواجه

طهران اسفند ۱۱۲۰ (۱۲ آذر ۱۱۲۱)

جناب استعلا جلیل آثار گلپایگان خواجه

انزلیا با استعمار فرانسوی و انگلیسی که صیاده باقی است را در اوقات گذشته ذاکرین که ضامن و پنهان ازین بران است عیب داده بود و قرارداد ادعای تجارتی که در کوه خیمایی و اقلیم صربان در آنجا بود و بدست ارباب می رسد او است و باید از آن که بران تحصیل نماید در ضمن طریق اسرار عمل طریقین اللی صوری اسرار می نماید که با عیب باشد در لود.

۱- در ضمن که نسبت به نگین عباس و خیمایی بران در شاخا بران بشود بشرط ملاحظه مقاله کاله هر چه بود با و در ضمن نخواهد بود که نسبت به نگین عباس و خیمایی متعلقه آن درجه و دست کاتبه او عمل می کرد.

۲- در دستاویز نسبت به باطنین با اولاد از نسبت است و در دستاویز کاتبه او در ارضه ملاحظه مقاله کاله مغرب خواهد داشت

۳- در دستاویز نسبت به تجارت بران بشرط ملاحظه مقاله کاله در زمان آن که نسبت به تجارت بران در دستاویز نگین عمل می کرد نخواهد بود.

۴- این ماده در ضمنی بعد از تاریخ این امر اسامه می باشد که گفته خواهد شد در صورتیکه بعد از قرارداد

ماده مذکور در ضمنی در دستاویز بر وجه صوری شده باشد و بود ضروری تا آنکه ملاحظه تنگ عمل صیاده خواهد بود و در اصل اتفاق استعمال بنام و اعتبار بر سر بود و برین بشود و در صورتیکه این اعلام عمل متناهی بود ضروری به پیش می باشد و اگر آنجا در بر زمین بران بشود که در صورتی که این اعلام بنام شده باشد اعلام فرین.

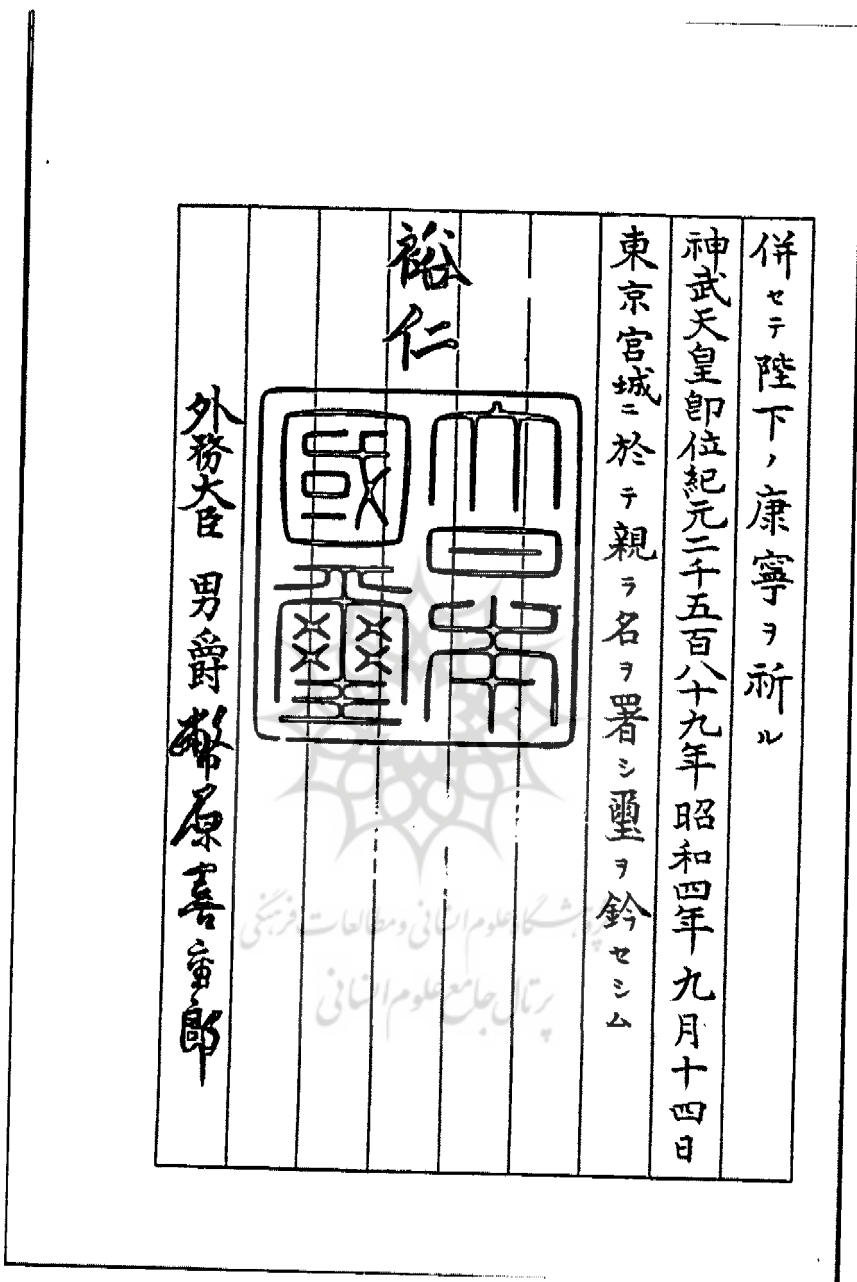
ایضا: امیر حسن

ペルシア
國
皇
帝
陛
下

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۹ - ۷۱/۲۰۱ - ۲۴ - ۱۳۰۸ هجری

۳
۵۲

天佑ヲ保有シ萬世一系ノ帝祚ヲ踐ルル大日本國皇帝
 裕仁敬テ威德隆盛ル良友ペルシヤ國皇帝レザバイヴ陛下ニ白ス
 朕幸ニ貴我兩國間ニ存スル所ノ友誼交情益鞏固親密
 ナラムコトヲ欲シ朕カ篤ク信任スル所ノ正五位勳四等笠間杲雄
 ヲ特命全權公使トシテ閣下ニ駐劄セシム杲雄人ト爲リ忠誠
 篤實事ヲ執テ勉勵シ物ニ當テ敏達ナルコト朕カ固ヨリ熟
 知スル所ニシテ陛下ノ寵眷ヲ蒙ムルヘキハ疑ヲ容レサルナリ
 杲雄カ朕ノ名ヲ以テ陛下ニ陳述スル所ノモノハ之ヲ信用聽納
 セラレムコトヲ深ク冀望ス茲ニ朕カ恭敬親愛ノ衷情ヲ表シ

وزارت دربار سلوئی

اداره ...

شماره ...

تاریخ ... ماه ...

ضمیمه

۳۴۵

وزارت ...

دردودی اگر ...

وزیر دربار سلوئی

۴۱

۱۵ مرداد ۱۳۰۸

Stamp with handwritten numbers: ۱۶, ۸۰, ۱۳

۶۱۵ / ۸۵ / ۱۷

۱۳۰۸ / ۵ / ۱۷

۷۷ / ۲۴۸
۱/۹/۶۹

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مطابق بابت ۱۵۶۲۰ ریفر ۱۷ گذر کرد در کار چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲
 ۷۴ گذر است به موجب برای شرفیه و غیره و بعد از این بابت ۱۹۴۲
 مشترکاً در مخفیاتی در بابت چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲
 با شوق و رغبت در مخفیاتی در بابت چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲
 در صورتی که این بابت در مخفیاتی در بابت چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲
 به بابت ۱۹۴۲ در مخفیاتی در بابت چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲
 در صورتی که این بابت در مخفیاتی در بابت چاپ و غیره بابت ۱۹۴۲

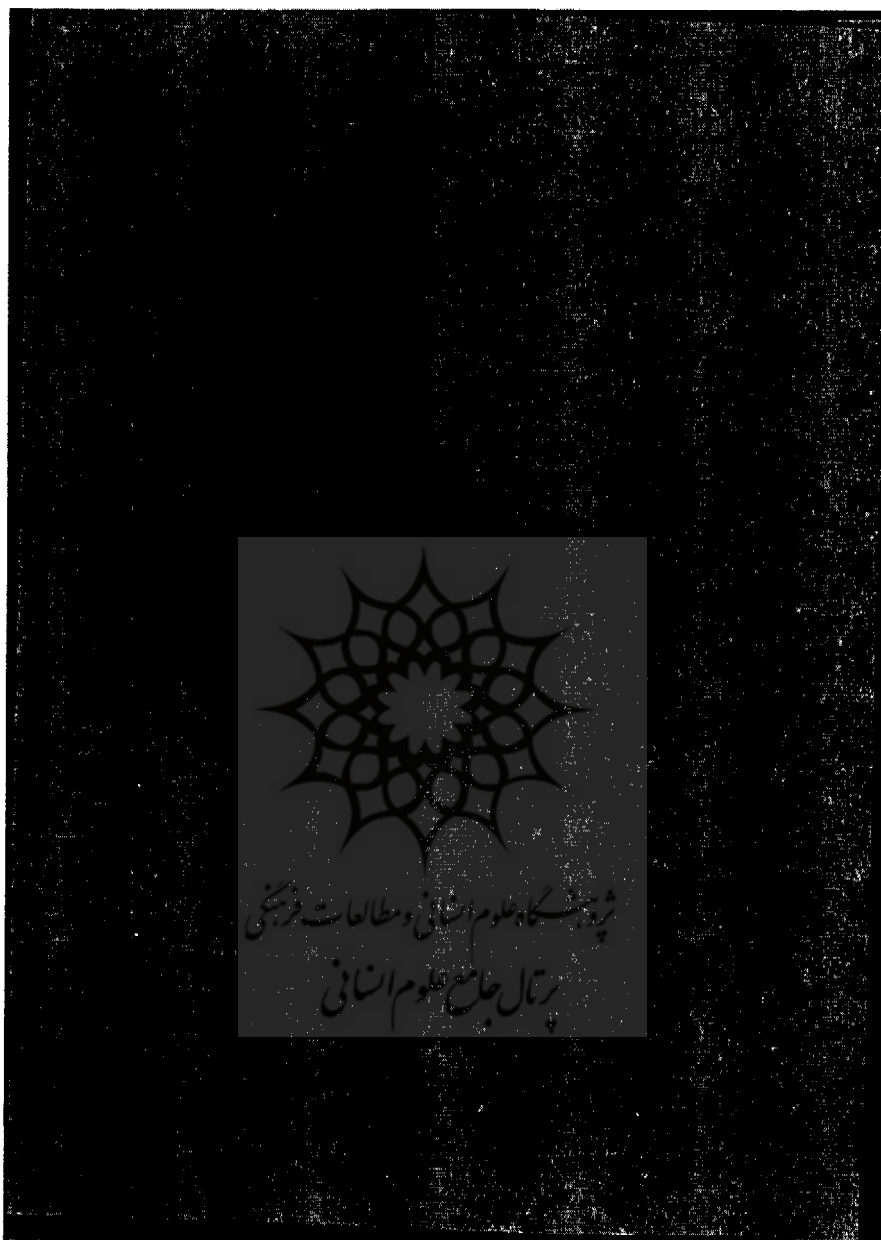
۱۹۵۹
 وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 ۱/۹/۶۹

۱۹۵۹
 ۱۵۵۵۹

۱۹۵۸

تاریخ ۲۲/۲۲/۱۳۰۹
شماره ۵۵۲۲
چاپخانه

وزارت پست و مخابرات

فردان حسین خباب در پهن خان س عدومت وزیر مکارم و امور لغوی دولت علم در دربار آردن

بعد از دربار در پهن خواد تاریخ گدرد در دربار خواد بیخ مکر

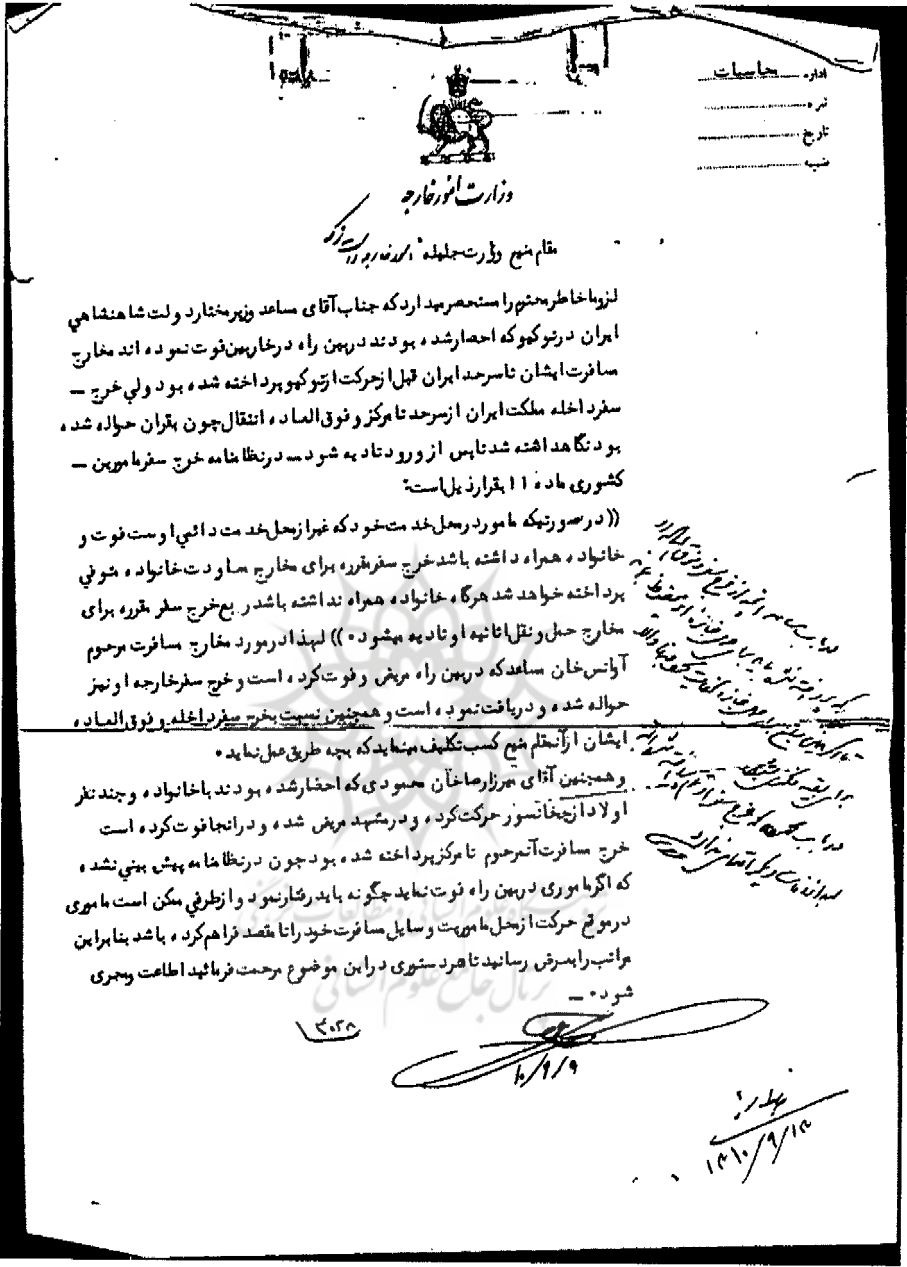

رافع - سرزنش

۹۱/۱۲۸

مغز - عین از ادوار

وزارت پست و مخابرات	شماره سند	۲۵۵۲
تاریخ	۱۳۰۹	۲۸

شماره: _____
 تاریخ: _____
 منتهی: _____

وزارت امور خارجه

مقام منبع وزارت جملبه *المنافره*

لژیو خاطر محترم را مستحضر میدارم که جناب آقای مساعد وزیر مختار دولت شاهنشاهی ایران در توکو که احضار شده بودند در همین راه در خارمین فوت نموده اند مخارج مسافرت ایشان تا سرحد ایران قبل از حرکت از توکو پرداخته شده بود ولی خرج سفر داخله مملکت ایران از سرحد تا مرکز و فوق العاده انتقال چون به قرآن حواله شده بود نگاهداشته شد تا پس از ورود تادیه شود. در نظرنامه خرج سفر ما همین - کشوری ماده ۱۱ بقرار ذیل است:

((در صورتیکه ما مورد رجوع خدمت خود که غیر از محل خدمت دائمی است فوت و خانواده همراه داشته باشد خرج سفر مقرر برای مخارج مسافرت خانواده شوئی پرداخته خواهد شد هرگاه خانواده همراه نداشته باشد بی خرج سفر مقرر برای مخارج حمل و نقل ثانیه اوتادیه میشود.)) لیهذا در مورد مخارج مسافرت مرحوم آقا خان مساعد که در همین راه مرض و فوت کرده است و خرج سفر خارجه او نیز حواله شده و دریافت نموده است و همچنین نسبت به خرج سفر داخله و فوق العاده

ایشان از آنم شیخ کسب تکلیف مینماید که بجه طریق عمل نماید. و همچنین آقای نهرزار صاحبان محمودی که احضار شده بودند با خانواده و چند نفر اولاد از خانان سوز حرکت کرده و در مشهد مرض شده و در آنجا فوت کرده است خرج مسافرت آن مرحوم تا مرکز پرداخته شده بود چون در نظرنامه پیش بینی نشده که اگر ما موری در همین راه فوت نماید چگونه باید رفتار نمود و از طرفی ممکن است ما موری در موقع حرکت از محل ما مهیت و سایل مسافرت خود را تا مقصد فراهم کرده باشد بنا بر این مراتب را بر عرض رسانید تا هر دستوری در این موضوع مرحمت فرمائید اطاعت و بجزی شود.

*بویست به از آنکه این وزارت
 کسب تکلیف مینماید که بجه طریق عمل نماید.
 در باب کسب تکلیف مینماید که بجه طریق عمل نماید.
 در باب کسب تکلیف مینماید که بجه طریق عمل نماید.*

۱۳۰۹

[Signature]
 ۱۳۰۹/۹/۱۰

[Signature]
 ۱۳۰۹/۹/۱۰

وزارت امور خارجه

اعلیحضرت بلند مرتبت قورنوگ
وفا شاه بهلوی شاهنشاه ایران
دوست عزیز و معلم

نامه محبت آمیزی که دالر بشمیین آقای آراسطان ساعد بست وزیر مختاری و ایلمی
گری محسوس آن اعلیحضرت در فریار ما اشاره نموده بودند زیب و بول داد .
یعین داریم ملکت بر جسته آقای آراسطان ساعد روابطه موفت و حسن موالفتی را که
خوشبختانه بین ملکین مویوده است تشبیه و در آتیه نیز بیش از پیش مناسبات فیما بین
را محکم نموده و با موفقت ماموریت تالیه ترا که از طرف آن اعلیحضرت به ایشان
ارباع شده انجام خواهند داد . اینک با کمال مسرت و احترام و ادبیه قلبی -
خوشمان را برای سعادت و شوک سلطنت آن اعلیحضرت ابراز میداریم .
در هر نازد با نوزدهمین روز ماه هشتم پنجمین سال شروا مطابق سنه ۱۳۹۰ از تاریخ جلوس
امپراطور جیمو به منجلیت .

دوست محسوس آن اعلیحضرت :

هیرو میتو

امضای وزیر امور خارجه . بارین کیچود شیده هارا

پرتال جامع علوم انسانی

ترجمه و تصحیح و ترمیم و تکمیل

وزارت امور خارجه

تاریخ ترجمه شم ۱۳۰۹

تاریخ اصل

ادارة اطلاعات و مطبوعات و ترجمه

مردم مذکورند و بعد از آنکه در کتب را که در دسترس آن اهل علم و محققین و مکتب‌پرستانان
 باشند و مجموع و تجمیع کردن نسبت وزیر محترم و این شخص را به واسطه دوا کردن و در دست
 قیاس خوانند که در کتاب علمیه است این مجموع را که از آنجا که در دسترس
 که بعد از آن در کتابت در آن زمان نسبت این است که در تمام در دسترس در کتابت
 به این ترتیب و تجمیع کند که در کتابت این منظور همین شخص باشد و در کتابت در دسترس
 نویسنده علیه عثمان و حیدر محمد و در کتابت در آن زمان و این نویسنده
 در مجموع نسبت شخص حیدر و در کتابت در آن زمان و این نویسنده

پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ ترجمه ۱۳۰۹
 وزارت امور خارجه
 اداره اطلاعات و مطبوعات و ترجمه
 تاریخ اصل
 مترجم
 تاریخ

بیت به استیلا بر سر آمد که در آن روز حضرت درین محفل نشانیها را با آن بیعت و بیعتی از ایشان
 دیدیم و حضرت در آن محفل نمودند و من از آن بیعتی که با آن بیعتی که در آن روز
 بیعتی تا آنکه در آن روز در آن محفل نشانیها را با آن بیعتی که در آن روز
 در آن روز در آن محفل نشانیها را با آن بیعتی که در آن روز

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
 پرتال جامع علوم انسانی

منابع

ماساهارو، یوشیدا (۱۳۷۳)، سفرنامه یوشیدا ماساهارو، ترجمه: هاشم رجب‌زاده، مشهد: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی.

اسناد

۱. اسناد بایگانی وزارت امور خارجه، سند شماره: ۲-۲-۴۲-۱۳۰۳ ش.
۲. همان، سند شماره: ۸۵/۲ و ۸۵/۱-۲/۱-۱۰-۱۳۲۰ ق.
۳. همان، سند شماره: ۸۶-۲/۱-۱۰-۱۳۲۰ ق.
۴. همان.
۵. همان، سند شماره: ۹-۳-۱۱-۱۳۲۱ ق.
۶. همان، سند شماره: ۱۰-۳-۱۱-۱۳۲۱ ق.
۷. همان، سند شماره: ۱۴۶ و ۱۴۵-۱۸-۶۶-۱۳۳۶ ق.
۸. همان، سند شماره: ۱۵۱ و ۱۵۰-۱۸-۶۶-۱۳۳۶ ق.
۹. همان، سند شماره: ۲۱-۱۰-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۰. همان، سند شماره: ۲۴-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۱. همان، سند شماره: ۹-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۲. همان، سند شماره: ۱۱-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۳. همان، سند شماره: ۲۲-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۴. همان، سند شماره: ۱۷-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۵. همان، سند شماره: ۲۵-۹-۶۶-۱۳۳۹ ق.
۱۶. همان.
۱۷. همان، سند شماره: ۳-۱۲-۶۶-۱۳۰۰ ش.
۱۸. همان، سند شماره: ۴-۱۲-۶۶-۱۳۰۰ ش.
۱۹. همان، سند شماره: ۵-۱۳-۶۶-۱۳۰۱ ش.
۲۰. همان، سند شماره: ۹-۱-۴۲-۱۳۰۲ ش.
۲۱. همان، سند شماره: ۶-۱-۴۲-۱۳۰۲ ش.
۲۲. همان، سند شماره: ۲-۲-۴۲-۱۳۰۳ ش.
۲۳. همان، سند شماره: ۱-۲-۴۲-۱۳۰۳ ش.

۵۶ فصلنامه تاریخ روابط خارجی

۲۴. همان، سند شماره: ۵ و ۴ و ۳ - ۴ - ۶۸ - ۱۳۰۵ ش.
۲۵. همان، سند شماره: ۷ - ۱۲ - ۶۶ - ۱۳۰۰ ش.
۲۶. همان، سند شماره: ۲۱ - ۶ - ۴۴ - ۱۳۰۵ ش.
۲۷. همان، سند شماره: ۳ - ۴ - ۶۸ - ۱۳۰۵ ش.
۲۸. همان، سند شماره: ۷ و ۶ - ۲۳ - ۴۴ - ۱۳۰۴ ش.
۲۹. همان، سند شماره: ۲۱ - ۲۳ - ۴۴ - ۱۳۰۴ ش.
۳۰. همان، سند شماره: ۱۲ و ۱۱ و ۱۰ و ۹ - ۲۳ - ۴۴ - ۱۳۰۴ ش.
۳۱. همان، سند شماره: ۲۰ - ۶ - ۴۴ - ۱۳۰۵ ش.
۳۲. همان، سند شماره: ۲ و ۱ - ۱ - ۶۸ - ۱۳۰۵ ش.
۳۳. همان، سند شماره: ۲ - ۴ - ۶۸ - ۱۳۰۵ ش.
۳۴. همان، سند شماره: ۱۱/۱ و ۸ - ۳۵ - ۴۴ - ۱۳۰۶ ش.
۳۵. همان، سند شماره: ۱۱ - ۳۵ - ۴۴ - ۱۳۰۶ ش.
۳۶. همان، سند شماره: ۱۶ - ۳۵ - ۴۴ - ۱۳۰۶ ش.
۳۷. همان، سند شماره: ۲/۱ و ۲/۲ و ۲/۳ و ۲ - ۵۳ - ۴۴ - ۱۳۰۷ ش.
۳۸. همان، سند شماره: ۷۰ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۳۹. همان، سند شماره: ۵۷ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۰. همان، سند شماره: ۱۲/۱ و ۱۲ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۱. همان، سند شماره: ۱۱/۱ و ۱۱ و ۱۰ و ۹ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۲. همان، سند شماره: ۵۶ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۳. همان، سند شماره: ۳۹ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۴. همان، سند شماره: ۴۱ - ۷۱/۲۰۱ - ۳۴ - ۱۳۰۸ ش.
۴۵. همان، سند شماره: ۲۲۸/۲۲ و ۲۲۸/۱ - ۶۴ - ۳۷ - ۱۳۰۹ ش.
۴۶. همان، سند شماره: ۲۲۸/۱۷/۱ و ۲۲۸/۱۷ و ۲۲۸/۱۶ و ۲۲۸/۱۵ - ۶۴ - ۳۷ - ۱۳۰۹ ش.
۴۷. همان، سند شماره: ۲۲۸/۱۲ و ۲۲۸/۷ و ۲۲۸/۱۱ و ۲۲۸/۸ - ۶۴ - ۳۷ - ۱۳۰۹ ش.